

A magány

Igen sok év után, egy őszi napon, apám megérkezett a régi városba, és engem keresett.

Messzi vidékről jött, északról, ahol több helyen látták, különböző módon, és senki se tudta, hogy egy és ugyanaz. Párizsban állítólag megjelent valakinél, hosszú ősz szakállal, havelockban, azt mondta magáról, hogy ügynök, valami nagy gyár megbízottja, és megrendeléseket gyűjt. Találkát adott az illetőnek, de nem ment el – sok év múlva Hágában látták, a könyvtárban, régi iratok közé temetkezve, szelíden és szomorúan. Aztán Norvégiából írt valamelyik rokonnak, aki azonban már meghalt, a levél hónapokig utazott oda és vissza, míg elkallódott végre. Azt is beszéltek, hogy Upsalában holmi zavaros célú filozófiai társulatot alapított, vagy mi – az akadémián százoldalas memorandumra feküdt évekig, amelyben egy régi leletről ír, nem tudom, hol találta, amit állítólag századok óta keresnek a tudósok.

És most engem keresett. Azoknak, akik találkoztak velem ezen a napon, hosszú és körülményes történetet adott elő, hogy egyik ismeretlen nevű norvég városból jön, igen fontos dolgot akar közölni velem, rájött valamire vagy valamit megtudott, ami rám nézve döntő jelentőségű. Néhányan udvariasan végighallgatták, de hogy se engem nem ismertek, se a dolgot nem értették, mondtak valami általánosságot, és elmentek.

A körutakon zajos tömegek és kocsik tolakodtak, újfajta közlekedési eszközök. A toronymagas, keskeny házakon oldalt fémfelhúzókat szaladgáltak fel és le, tele emberekkel. Feje fölött szürke vasállványokon robogtak a villamosok – zúgó szél kerekedett, és elsötétült az ég: örvénylő berregéssel csapott le egy nehéz, hadihajó nagyságú repülőgép.

Darabig a házak mellett bandukolt. Ha véletlenül ránézett valaki, biztatóan mosolygott, és megigazította szemüvegét, hogy talán megszólítják és beszélhet. Egyszer már ki is nyitotta a száját, és megállt: azt hitte, hozzá szóltak, de nem, boltajtóból kiáltott rá valaki egy arra futó fiúra. Apám köhögött és továbbment.

Délután a rendőrségen járt, a bejelentőben hosszan magyarázta az esetet. Türelmesen végighallgatták, és egész csomó könyvet lapoztak át. Az évszámokkal voltak bajok: apám elpirult, és ujjait határozatlanul mozgatva nézett és pislogott a tető felé.

– Az évszámot nem tudom egészen biztosan – mondta –, úgy húsz és harminc közt talán...

De nem tudtak rólam semmit, az előljáróshoz utasították, hogy talán ottan.

Az előljáróshoz, sajnos, rövidebben ment a dolog. A sárga, idegen nyelvű iratokat, amiket fontoskodva és körülményesen kitergetett az asztalon, egyszerűen félretolták.

– Mi a teljes neve az illetőnek?

Apám meghökkent, aztán gyorsan mondta.

– Úgy hítták, mint engem. – Felcsaptak egy régi kötetet.

– Itt van egy ilyen név. De az idő nem egyezik, bácsi. Talán a maga anyakönyvi irataival többre megyünk. Mikor született?

Apám magyarázni kezdett valamit, amiből azonban nem derült ki semmi. Türelmetlenek lettek.

– Apját, anyját hogy hívták?

És megvolt a baj. Apám meghökkenve nézett maga elé, zavartan mosolygott, megdörgölve homlokát. Csodálkozva néztek rá.

– Elfelejtette?

Apám ijedten, reszkető ujjakkal kezdett kotorászni zsebeiben...

– Tetszik tudni, úgy áll a dolog...

De azok most már gyanakodva néztek.

– Tessék máskor jönni, most sok dolgunk van – mondta valaki kurtán.

– Igenis, majd holnap – mondta engedelmesen, és lassan, gondolkodva megindult lefelé. A lépcsőn egyszerre megállt, maga elé nézett, habozott, csettintett az ujjával.

– Persze, már tudom – mondta félhangosan. Megfordult, és lassan vissza-indult, egészen az ajtóig ment, de ott megint elveszítette a bátorságát: fehér szakállát birizgálva topogott percekig, aztán legyintett, és végképpen elhagyta az épületet.

Később becsengetett egy házba, és a portást megkérte, hogy át szeretné nézni a régi lakók jegyzékét. Félóráig ült a szűk cellában, lapozgatva – végre felállt, és sajnálkozva jegyezte meg, hogy nem talált semmit. De még nem ment el: szeretett volna, úgy látszik, a portással beszélgetni.

– Pedig csodálom... – mondta – biztosan tudom, hogy itt lakott valamikor... Nagyon fontos beszédem volna vele... igen messziről jövök... Norvégia...

– Azt mi nem tudjuk, kérem – mondta a portás.

– Nem baj – mondta gyorsan, megnyugtatóan mosolyogva apám –, majd csak megtalálom. Jó napot kívánok. – Ne féljen semmit, barátom. Maga még fiatal ember.

Ezután betért az egyik zenés kávéházba, oldalt leült egy kerek asztalka mellé, és aludtتهjet rendelt. Barátságosan és biztatóan nézett a pincérre.

– Nem ismerem én magát valahonnan? – mondta neki.

– Nem tudom, kérem – mondta a pincér.

– Pedig úgy hiszem, ismerem. Nagyon ismerős. Biztosan tudom, hogy láttam már.

– Igenis, jövök – szólta át a pincér hangosan az egyik asztalhoz, és elsie-tett.

Apám most körülnézett, szemügre vette a közelében ülőket. Két szép nő volt és valami katona. A katona ravaszul hunyorgó szemekkel előadott valamit, és a nők időnként hangosan kacagtak. Apám figyelt, nem értette a dolgot, de mikor az egyik nő hátradőlve a kacagástól, véletlenül rápillantott: ő is barátságosan és melegen elmosolyodott, éreztetni akarta, hogy a tréfa jó és érdemes nevetni rajta és a katona nagyon derék, kedves, okos, szellemes ember. De a nő abban a pillanatban elkomolyodott, és elkapta a fejét.

Most muzsikálni kezdett a zenekar, egy frakkos művész előrejött a dobo-gón, és valami dalt énekelt. Apám levette a szemüvegét, és úgy figyelt. Nem értette a dalt, de azért helyeslően bólogatott, és mikor vége volt, han-gosan és lelkesen azt mondta:

– Bravó!

De azonnal elhallgatott, és zavartan nézett körül, mert senki nem ismém-telte a helyeslést. Az emberek diskuráltak, és nem figyeltek oda. Megint összetalálkozott tekintete az előbbi asszonyéval, és megint mosolygott, mintegy jelezve, hogy nagyon tetszett neki a dal. Arra gondolt, hogy ha valamiképpen beszélhetne ezzel a nővel, elmondhatná neki, hogy az ő feleségé-hez hasonlít – de aztán eszébe jutott, hogy nem tudná megmondani a ne-vét, ha kérdeznék.

Fizetett, felvette a kabátját, és a botot kezébe vette. Az ajtónál habozva megállt – visszafordult, és odament ahhoz a frakkos művészhez, aki az imént énekelt.

– Bocsánatot kérek – mondta mosolyogva –, nem lehetne megtudnom, ki szerzetté azt a dalt?

Az pedig értelmetlenül nézett rá.

– Nem tudom – mondta végre.

– Mert azt gondoltam, hogy talán a fiam.

És hogy a másik nem felelt:

– Tudniillik a fiam is írt dalokat, azt gondoltam, hogy talán... Nagyon szép dal, mindegy. Igazán nagyon szép. És nagyon szép volt az előadás is. Bocsánatot kérek.

Odakint már gyűjtogatták a lámpákat. Most arra gondolt, hogy talán az utcán találkozik velem. Ezért egészen lassan járt, és figyelmesen megnézett mindenkit. Határozottan emlékezett rá, hogy széles, fekete csíkos nyakkendő volt rajtam és fekete bársonykalap. Ha másról nem, a forradásról rám ismer, ami a halántékomon van: megállt, és megtapogatta halántékán azt a forradást. Egy tükrös kirakatban meglátta az arcát, és elmosolyodott: persze, mondta, erről a hiányzó fogról is megismerném – akkor már hiányzott ez a foga...

A folyópartra ért le, ahol rakodóhajók és kátrányos hordók gőzölögtek. Átment a hídon, még egy darabig házak közt járt, aztán üres telkek következtek. Ez is elmúlt, mezők jöttek és kapás domboldalak.

– Sétáljunk – biztatta magát. – A levegő jót tesz.

Átvágott az egyik réten, leereszkedett a domb oldalán, nagy láthatár nyílt meg előtte és fehéren kanyarogva az ország hosszú, hosszú útja.

Megindult ezen az úton, de most már érezte, hogy nincs előtte semmi: csak a távoli fák és vonalak, amik szeme előtt beszegették a göröngyös világot, csak kanyarulatai a nagy országútnak, és a kanyarulatokon túl megint ugyanaz a göröngy és ugyanaz a kocsinyom és azontúl már nincs város és falu, amit ismerne, és ahol ismernék. Visszafordult és tűnődött, folytassa-e útját – de a régi város képe eltűnt az elszürkülő dombok mögött, oda már nem térhet többé, ezt belátta – alkonyodott, és azok talán már alszanak is. Új, ismeretlen faluk jönnek most, idegen arcok, más nyelv is talán – és ha megszólítják és kérdezik megint, mit felel nekik? Nem, nem, dűnnyögött bosszúsán, ebből elég volt – és elszánta magát, hogy a legközelebbi keresztösvényen letér az országútról.

Akkor már majdnem egészen sötét volt, mikor odaért: keskeny, nedvesen cuppogó dűlő volt, enyhe emelkedéssel föl, a hegybe. Csak a zúgó, süket susogásból tudta, hogy erdő az – áthatolhatatlan feketeség emelkedett: a hegy most elvágta az égből azt a keskeny darabot, ami még ott borongott fölötte barátságatlanul és hidegen. Óvatosan lépegetett, nehogy megbotoljon, a botját kissé maga elé tartotta. Ekkor a bot megkoppant, kinyújtotta a másik kezét, és szabályos, egyforma cölöpök során futtatta végig. Félig szemmel, félig tapogatva rájött, hogy valami kerítés van előtte. A kerítés mögött dudvás, elhanyagolt kert, azon túl alacsony kis kunyhó fala foszforeszkál.

– Aha – mondta bólintva.

Tapogatva ért el a kerítés ajtajáig, a kilincset is felfedezte. Erősen meg rázta az ajtót, de az nem engedett.

– Hé – mondta és figyelt. Aztán hangosabban kiáltott.

– Halló!

Szél futott keresztül a kerten, valami megnyikorgott, talán a kút fája vagy valami ág. Egy ablaktábla csapódott be kegyetlen puffanással, aztán nyiszeregve ereszkedett vissza. Aztán megint csend lett. Még várt darabig, hogy talán mégis mozdul valami. Végre kinyújtotta botját, és újra megindult.

Ez volt az utolsó ház, ami útjába került.

Ezentúl már csak fák voltak és bokrok és a fák alatt tapadós, süppedős, nyirkos avar. A talaj még mindig emelkedett. Lassan lépegetett előre, míg elérte a hegy gerincét: ekkor enyhe világosság lett, feljött a hold, és messze, messze, szomorú vidék terült el a felhőkig.

Ekkor megállt és körülnézett. Előbb kalapját vette le, megtörülte homlokát. A kalapot óvatosan letette egy kőre, otthagya, és megint ment néhány lépést. Most lassan, türelmesen vetkőzni kezdett. Kabátját szépen összehajtotta, és szeretettel borította rá egy törpe bokorra, hogy az ne fáz-zék. Mellényével egy vén fa odvát bélelte ki, lassan lebontotta nyakkendő-jét, és habozva nézett körül, hogy kinek adja. Pár lépésnyire tőle magas, karcsú jegenye meredt fel szóltanul.

– Tessék – mondta, és rácsavarta a derekára. – No, mi van még?

Szemüvegét vigyázva letette a földre. Óráját két széles levélbe csavarta, és a fű közé fektette.

Aztán lefeküdt. Dereka alatt csendesen szörcsögött a dús föld, kétoldalt magasan hajladoztak a füvek. Egy bokor aludt jobb felől. Sovány, hosszú karjait kinyújtotta.

– Kell-e? – kérdezte álmosan – Kell-e ágnak, gyökérnek? Dolgozd fel, csinálj belőle valamit, ha tudsz.

Egyik kezével kirántotta a karját tövéből, és messzire elhajította. A kar recsegve, roppanva repült, és mélyen bevágódott a földbe. Meredten és csupaszon állt ki belőle, szétnyitott ujjakkal. Meglódította magát, és a másikat is elhajította. Az egy fa koronájára esett, megkapaszkodott rajta, és eltűnt a levelek között. Hosszan, mélyen ásított.

A lábaimat itthagynom, tűnődött még, a talaj jó sűrű, tavaszra talán gyökeret tud verni, ha egy kis szerencsém van, szerzek magot ebből a galagonyabokorból, és megpróbálom. Jövőre kinőhetnek a földből, és gyümölcsöt teremhetnek.

Még egyszer kinyitotta a szemeit, felnézett az égre, és meglátta a csillag hunyorgó tűzét. Mosolygott és bölintott feléje.

Még legfeljebb ötször csinálom, szólt oda neki, számolva magában lélegzetvételét. Sajnálom, elég volt. Elég hosszú ideig hitetted el velem, hogy ezt én akartam és nem te. Elég hosszú ideig, hogy erre nekem volt szükségem és nem neked. Most, hogy neked se kell már, hadd, hogy én is abba-hagyjam.

Még kettőt lélegzett, aztán megállította szívét, mint ahogy a vándor megáll, mikor elfáradt. Aztán a csillag hunyorgott csak, és homályos golyók keringtek a messziségben.

(*Elbeszélések II. Gyilkosok – Harun al Rasid.* Akkord, Budapest, 2002.
[Karinthy Frigyes Összegyűjtött Művei 7.] 65–72. old.)